

לפני 25 שנה

עות. במדור "מכל העולם" סיקר "העולם הזה" מצור אחר, את המצור הזוויאטנאמי על מצודת דאן-בייאורפו, בפיקודו של האלוף הצרפתי כריסטיאן דהיקאסטרי. כתבת-בידור מצולמת הביאה את קטעי השיא בנשף הסטודנטים של המכניון בחיפה. מדור הקולנוע סיקר את הסרט "ראשומון" של הכמאי היפאני המהולל איקירה קורוסובה. בשער הגיליון: רחל לוי, מלכת העלייה הכולגריית.

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, הקדיש כתבת-חקירה מורכבת לבחינת האפשרויות של מילחמה גרעינית שתונחת על המזרח-התיכון. הכתבה, שנשאה את הכותרת "סוף העולם?"/ בחנה בעזרת מפות את התוצאות של פצצת ישראל בפצצות גרעיניות (ראה מפה). דו"ח מיוחד של כתבי השבועון — "מדוע הפך המישור לקומוניסטי?" — תיאר את ראשית הסחף הפוליטי בין ערביי נצרת הנוצרית לעבר המיפלגה הקומוניסטית.

כתבה מצולמת ומפורטת לרגל יום השואה והגבורה, שהוכיח תרה, "וארשה 19 באפריל 1943", תיארה את עמידתו של גיטו וארשה ואת הניסיון הכושל להגיש את הגיטו כמתנת יום-הולדת לאדולף היטלר. הגיטו החויק מעמד בגבורה עוד כשלושה שבועות.

"העולם הזה" 861
תאריך: 22.4.54

דרכי חיים

על אהבה ופוליטיקה

יעקוב גרינוולד לא היה פוליטיקאי מימיו: הוא עבד בדפוס של עיתון יומי תל-אביבי, והטיב להכיר את מהותה של הפוליטיקה. הוא רצה רק להשתכר ל-מחייתו, ולאפשר קיום הוגן לאשתו, מינה, ולבנם בן ה-4, אריה. הוא רצה גם להרגיש קצת נוחיות וחמימות בבית, לאחר שסבל משאגת מכונות הדפוס ששה לילות בשבוע. אולם אפילו ביום השישי לא היה ביכולתו ליהנות מן האושר המישפחתי: בערבי שישי היתה מינה משתפת באסיפות ב-מועדון מק"י, ומשאירה אותו לשמור על הילד. יעקוב מחה, אולם מינה לא רצתה לשמוע. אסור היה להניח לבעלה, חסר ההכרה המעמדית, לעמוד בדרכה אל ה-חופש. חיי המישפחה היו מתוחים, אבל הם נימשכו איכשהו עד היום בו פוטר יעקוב מעבודתו, ולא מצא עבודה אחרת. היה עליו לקבל החלטה מהירה ונימרצת. הוא התייעץ עם מינה, והחליט להצטרף לקיבוץ בארי.

לידה במכונות. קיבוץ בארי התכונן להקים בית-דפוס עוד לפני זמן רב. עתה נמצא האיש המתאים. נציגי המשק ביקשו מיעקוב לחזור העירה, למכור את דירתו, ולשוב ולהתיישב בבארי. אולם כאשר הגיעה מישפחתו של יעקוב לבארי, לא הורשתה לרדת ממכונת המשא העמוסה חפצים, ונאלצה לבלות בה את הלילה, והחזרה העירה למחרת בבוקר. יעקוב אמר: "כנראה שאנשי הקיבוץ גילו שמינה השתתפה באסיפות קומוניסטיות".

בשובו העירה קנה יעקוב דירה חדשה, אך כל עבודה חדשה לא נימצאה לו. מינה פנתה אל אביה, חבר בית-הדין הרבני של תל-אביב, וביקשה גט. הסיבה: "אין הוא יכול לפרנס אותי". יעקוב טען שהוא מכיר זוגות רבים של מחוסרי-עבודה, ושאינו זו סיבה מספקת — בייחוד בשביל אשה בעלת הכרה פוליטית מפותחת כמו מינה. אולם הרב קראו פסק לטובת בתו הקומוניסטית, ויעקוב עזב את משרד הרבנות כאדם חופשי. הדירה והילד נישארו בידי מינה. הוא הבין את הרמז. יעקוב חזר לבארי, עכשיו, כאשר לא היה מסוכן מברחינה פוליטית, ניתקבל כמועמד. הוא לא ביזבז זמן, הניגש להקמת בית-הדפוס. הוא ביקש רק שקיבוץ ישלם למינה 30 ל"י לחודש — דמי כלכלת הילד שהוטלו עליו על-ידי הרבנות. האושר היה מתוק וקצר. באחד הערבים, כאשר כבר פעל מכבש הדפוס במלוא הקיטור, קרא יעקוב בגיליון סידור-העבודה שמעתה והלאה יהיה עליו לחלוב את הפרות והפיקוח על הדפוס יימסר לידי אחד החברים הוותיקים של הקיבוץ. יעקוב היה מלא זעם: הוא מיהר למוכרות המשק וביקש הסבר.

לא היה כל הסבר: נאמר לו רק שאסור לו לשכוח שהוא רק מועמד, ושאל הסידור רים אינם מצאים חן בעיניו, יש לו אפשרות לחליט כרצונו. יעקוב הבין את הרמז. הוא לא הלך לחלוב את הפרות, אלא חזר לחדרו והחל אורז את חפציו. בשבוע שעבר הוזמן יעקוב לתחנת ה-מישטרה בתל-אביב: הוא לא שילם את דמי כלכלת מזה שלושה חודשים. הוא היה מלא שימחה: עתה ייאסר לשלושה שבועות ולא יהיה עליו לשבור את ראשו בחיפוש עבודה ומקום-לינה. אולם היתה צפויה לו אכזבה: קצין המישטרה נתן לו הזדמנות נוספת ואיפשר לו לצאת לחופשי ולקבל עבודה.

חשיבות, והוא סירב לנקוב בשמות העדים. איש לא יופתע גם מן העובדה, שבהמשך המישפט תנוהל התביעה על-ידי היועץ-המישפטי חיים כוהן (העולם הזה 829). חילופים אלה לא יסמלו את כישלוננו של אמנון תל בניהול התביעה. סיבתם תהיה פשוטה: התביעה ניכסה למילחמה מצויידת ברובה טריט, וגילתה לפתע שמטילים עליה פצצות מימן.

מישפט גרינוולד-קסטנר הפך כבר ברא-שיתו לפרשה שמשכה את התעניינות העם כולו, וכבשה למשך חודשים את הכותרות בעיתונות הישראלית והאירופית. העובדה שניהול התביעה לא הגיע לידי היועץ-המישפטי כהן מוקדם יותר, הוכיחה רק דבר אחד: אלה שהניחו את גיליון האישום על הדוכן לא תיארו לעצמם שהם מדליקים פתיל שאליו תחבר הסניגוריה פצצה עות-נפץ*.

* מישפט גרינוולד-קסטנר הביא, בסוף 1910 של דבר, להפלתה של הממשלה.

העיר. המישטרה לא גילתה עדיין את הרמאי; ולעת עתה לא יוצאת נגדה העיתורנות למסע-יצלב בשל כך. אך דבר אחד ברור: דויד תידהר לא איכזב את קוראי עלילותיו הנאמנים.

מישפט

רובה טריט ופצצת-מימן

לא תהיה זאת הפתעה אם בפתיחתו המחודשת של מישפט גרינוולד-קסטנר (העולם הזה 845 ואילך), בראשית מאי, יראה הקהל גנרלים של האס"א עולים על דוכן העדים ונישבעים לומר את כל האמת: בשבוע שעבר ביקש התובע, אמנון תל, מן השופט בנימין הלוי, לדחות את חידוש המישפט לשבועיים נוספים, כדי לאפשר לו להביא מחוץ-לארץ עדים רבי-

העם

הכל בסדר

קשה היה לתאר רקע קודר יותר לפסח תש"ד. גרגירי אבק רדיואקטיביים ריחפו מסביב לכדור-הארץ. המענק האמריקאי קוצץ. השלום במרחב היה רחוק יותר מתמיד. המצב הבינלאומי של המדינה היה בכל רע. המילחמה הציצה מסביב לפינה, אך כל זה נראה, איך שהוא, רחוק יותר מציאת מצריים עצמה. ביום האירה השמש. בלילה קרצו הכוכבים משמיים בלתי-מעוננים. בני הקיבוצים ואורחיהם התקבצו על הדשא לפני חדר-האוכל. בבתים רבים התאספו מישפחות, התלוצצו על כוסות של יין אדום. אווירה שקטה של רעות מישפחתה חיממה את הלבבות.

במיבצר המבודד, המנותק והמכותר, ששמו ישראל, שרר שלום עמוק ורוגע. יתכן והיה מבוסס על אשליה מסוכנת. אך יתכן גם כי התבסס על המציאות האמיתית, היסודית ביותר — ההרגשה כי החיים יימשכו, יקרה אשר יקרה, וכי הכל בסדר כל עוד מחזיקים החושים הקושרים מישפחה ועם.

בילוש

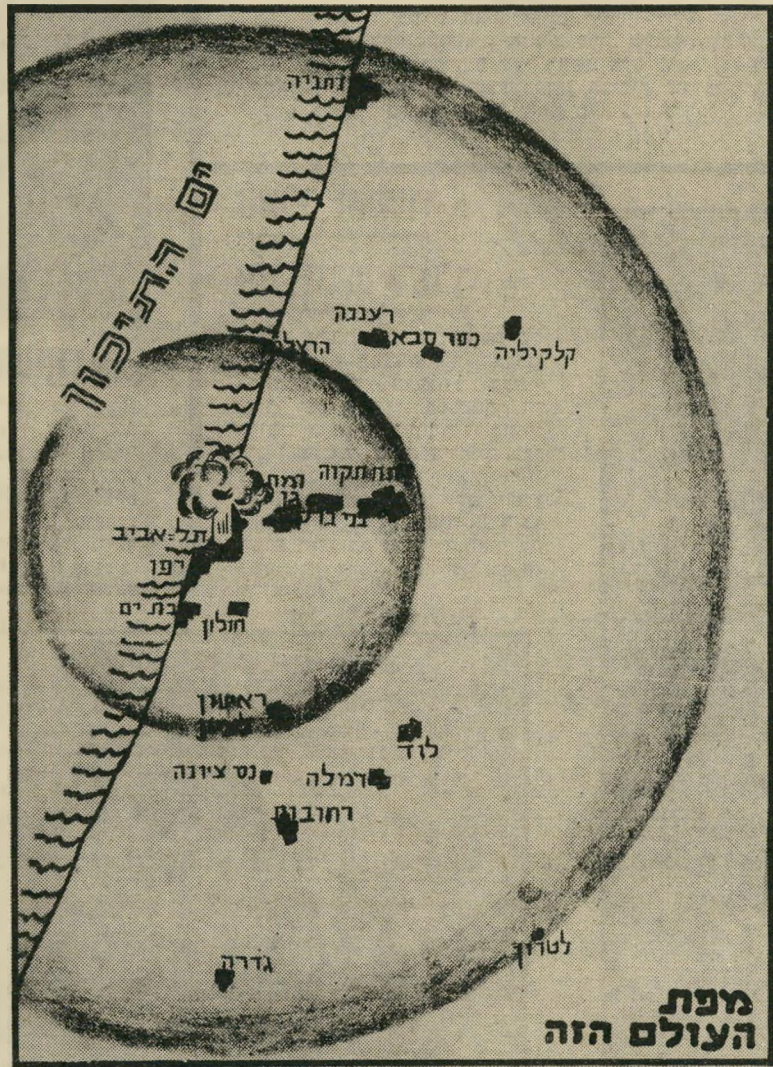
טרקטור ושמו קלפיים

"מפקד המישטרה היה במצב-רוח רע. עיתוני-הבוקר קבלו על אולתידה של המישטרה בקשר לשלש תעלומות הרצח האחרונות שלא ניפתרו. הוא הרים את הטלפון, וקרא לעזרתו את דויד תידהר... קטעים מעין אלה הופיעו בתכיפות בחוברות רות הבלשים שיצאו לאור בשנות השלושים, וסיפרו את מעלליו של הבלש ה-מפורסם.

השבוע נידמה היה כי דעך זוהר הגבורה מסביב לראשו של תידהר. עיתוני הערב הודיעו, ש"זקן הבלשים" נפל בפח — ורמאי הוציא ממנו 200 ל"י והוא תידהר, פנה לעזרת המישטרה. אפילו שרה-מישטרה, בכור שיטריה, לא חסך קריאה טלפונית, להביע תימהון וקיבל מפי תידהר את ההסבר הנכון.

הלוואה קמנה. כשנכנס אליו ברוך פרידמן וביקש ממנו הלוואה בת 100 ל"י לתיקון הטרקטור שלו, לא סירב דויד. הוא מכיר את מישפחתו זה שלושים שנה. החשד נתעורר כשברוך "ביקר" גם אצל בנו של תידהר, ולוה ממנו 60 ל"י. תידהר לא ידע כי אותו ברוך, שהציג עצמו גם בשם גדליהו, הוציא במירמה שבועות מספר קודם לכן 100 כריטיים לתחרות כדורגל ישראל-יוון מסוכן מסור יים. לא ראה, בלי ספק, את המישחק. לא ראה את תורת הכרטיסים. אך תידהר ערך חקירה קצרה, כמיטב סיפוריו הבלשיים, וגילתה כי ברוך-גדליהו רוכב על טרקטור ממודל מיושן למדי, ושמו קלפיים.

מכיוון שתידהר שיער כי המישטרה עסקה בהרבה מיקרים אחרים, הוא חסך לה עבודה נוספת והשיג את תצלומי של האיש. ורק לאחר מכן פנה למישטרה, כדי שו תחפשו בבתי-המשחק השונים של

פצצה אטומית בניכר מארגב

רבי, היתה גורמת להרס כל הבתים והריגת כל התושבים ברדיוס של 11 ק"מ (תל-אביב, חולון, הרצליה, פתח-תיקוה וראשון-לציון). הפצצה היתה גורמת נזקים חמורים וקטל ברדיוס של 33 קילומטרים (רמלה, לוד, קלקוליה ונתניה). קטל הפצצה היה מגיע להיקף של כמחצית תושבי מדינת-ישראל דאז, 760 אלף תושבים, וכיום למעלה ממיליון חצוי תושבים.